

ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКЕ УКРАЇНОЗНАВСТВО В КОНТЕКСТІ ІСТОРІЇ ВСЕСВІТНЬОЇ ФІЛОСОФІЇ: ПРОБЛЕМИ МЕТОДОЛОГІЧНОЇ ПЕРЕОРІЄНТАЦІЇ

В. Горський (кафедра філософії та релігієзнавства НаУКМА)

1. Зусилля, що їх докладає Україна на шляху до органічного залучення у взаємодію з народами і національними культурами на рівні досягнень світової цивілізації кінця ХХ ст., актуалізує в галузі історико-філософської науки проблему осмислення вітчизняної думки в контексті все-світньої історії філософії.

2. У зв'язку з цим злободенною є потреба методологічної переорієнтації історико-філософських досліджень, звільнення від традиційного бачення історії філософії як одно-лінійного процесу прогресивного поступу філософської думки від давнини через сучасне у майбутнє, процесу, досягнення якого на кожному щаблі розвитку репрезентує філософія певної національної культури, по відношенню до якої всі інші розташовуються на периферії.

3. Щодо української філософської думки такий погляд породив у дослідників її історії глибокий провінціалізм бачення, що зараз утворює чи не найнебезпечнішу хворобу історико-філософського українознавства.

4. Симптомами хвороби провінціалізму в історико-філософському українознавстві є, з одного боку, зусилля, які здійснюються по "розчиненню" української філософської думки в тій культурі, під "парасольку" якої дослідник намагається заховати українську філософію.

Виявом цього є: а) відмова від вживання навіть терміна "українська філософія" й відповідно погляд на українську культуру як на поле, де ширилась філософія, яку продукував інонаціональний "центр" (звідси назви узагальнюючих праць: "Історія філософії на Україні", "Розвиток філософії в Україні", "Історія філософії України" тощо); б) маніпулювання рисами національного характеру української філософії з метою доведення начебто притаманної їй або "російської", або "європейської" природи (залежно від уподобань дослідника).

5. З іншого боку, як парадоксальний вияв провінційного комплексу меншовартості твориться міф про українську філософію як центр всесвітнього філософського поступу. Виявом цього є: а) намагання починати лік історії української філософії принаймні з VI ст. до н.е. (Анахарсис Скіфський — перший філософ України); б) інтерпретація внеску українців в розвиток філософії різних народів (Іта-

лія, Польща, Франція тощо) без усвідомлення цього явища як наслідку провінціалізму нашої культури.

6. Звільнення від хвороби провінціалізму можливе на шляху відмови від однолінійного вертикального погляду на історію філософії, де різні національні культури розташовуються згідно з ієрархічною системою "центр-периферія".

Натомість більш плідним є підхід, що ґрунтується на погляді, згідно з яким світова філософська думка утворюється через полілог різних національних культур як самостійних суб'єктів, що еднаються поміж собою на ґрунті осмислення граничних підстав людського буття.

З огляду на це актуальними нині є зусилля, спрямовані на "переклад" здобутків представників української філософської думки на мову інших народів, щоб дати можливість їм "почути" український голос в поліфонічному хорі, який утворює філософський шар сучасної світової культури. Йдеться про розуміння та взаємодію культур (в тому числі філософських) з точки зору принципу доповнюваності. Як писав Окакуро Канудзо: "Ми довго йшли різними шляхами, але нема причини не доповнювати нам один одного".

ПСИХОАНАЛІЗ ТА МІФОЛОГІЯ (ПРЕЛЮДІЯ ДО "КРИТИКИ ТЕМНОГО РОЗУМУ")

В. Менжулін (кафедра філософії та релігієзнавства
НаУКМА)

В центрі уваги боротьба між Фрейдом та Юнгом з приводу розуміння сутності міфології. Протягом 12 років, які розділяють появу на світ двох епохальних книг - "Тлумачення сновидінь" Фрейда та "Метаморфоз і символів лібідо" Юнга, в психоаналізі відбулися суттєві зрушення у розумінні міфу. Масштаби змін були настільки великими, що виникає необхідність говорити про особливе місце міфологічних досліджень у загальній трансформації психоаналітичного вчення. Таке досить часткове питання з історії психоаналізу як становлення психоаналітичної концепції міфу розростається до гіпотези про те, що в психоаналітичному русі мала місце "міфологічна революція", в ході якої антиміфологічно настроєній "партії влади" (Фрейд, Абрахам, Ранк, Джонс) протистояла "партія революціонерів-міфологів" (Юнг, Шпільрейн).

Згідно з традиційною точкою зору Фрейд був продовжувачем неґації міфу, спростування міфологічних ілюзій, що